

**TRANSPORT KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIGI
FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHYO`LLARI**

A. M. Sarimsaqov

Andijon mashinasozlik instituti
SKICHTE kafedra i.f.n., dotsenti

X.A.Sarimsaqov

Iqtisodiyot mutaxassisligi 2-bosqich
magistranti

Har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi uchun tadbirkor biznes hamjamiyatini yuqori malakali kadrlar tayyorlashga kiritishdan tizimli ta'sirlar katta.

Universitetlarning o'zlari bilan bir qatorda, ushbu hamkorlikka ta'lim xizmatlari iste'molchilari va oliy o'quv yurtlari bitiruvchilari o'zlarining malaka oshirishlari uchun o'z malakalarini oshirishga intilayotgan korxona va tashkilotlar jalb qilingan. Natijada, tizimning tarkibiy qismlarining o'zaro ta'siri tufayli tizimda yangi xususiyatlarning paydo bo'lishidan iborat bo'lgan tizimli ta'sir (emergentlik) mavjud. Bundan tashqari, yangi tizimning xususiyatlari uning alohida tarkibiy qismlarining xususiyatlariga mos kelmasligi mumkin [1,2].

Shuni ta'kidlashni istardimki, ushbu tizimlar deyst-13 tizimi tizimning oddiy elementlari orasidagi ichki o'zaro ta'sirlarni tashkil qilish orqali samarali ish olib boradi, bu esa kelajakda tashqi yoki markaziy boshqaruvga ehtiyoj sezmasdan muvofiqlashtirish va o'sishga olib keladi. Bunday tizimning mavjudligi va rivojlanishi uchun alohida agentlarning harakatlarida muayyan darajadagi muxtoriyat va tasodifiylik talab etiladi. Bunday tizimning kelajagi faqat vaziyatlarni kuzatish va ijro etish orqali aniqlanishi mumkin. Bundan tashqari, bunday tizimlarning kelajakdagi holatini bashorat qiluvchi formulalar mavjud emas. Agar biz ushbu tizimlarga kiritilgan universitetlarning afzalliklarini ko'rib chiqsak, ular aniq. Ularni uchta modulga ajratamiz: universitetlar, tashkilotlar va bitiruvchilar [3-5].

Universitetlar uchun bu aniq ishlab chiqarish vazifalarini hal etish va korxonalar negizida ilmiy tadqiqotlar olib borish, "fan – amaliyot – biznes" tizimidagi hamkorlikni takomillashtirish, ta'lim dasturlarining sifati va ahamiyatini oshirish

uchun universitet ta'lim mahsuloti iste'molchilaridan fikr-mulohaza olish imkoniyati, korporativ mijozlarni qayta tayyorlash uchun yangi ta'lim xizmatlari bozori mavjud [6-9].

Bitiruvchilar uchun bu ularning kelajakdagi ish beruvchilarini aniqlash, kasbiy malakasini doimiy ravishda oshirish imkoniyatidir. Ish beruvchilar uchun-yosh mutaxassisning lavozimga bosqichma-bosqich kirishini ta'minlash: o'quv amaliyoti-ilmiiy ish - ishlab chiqarish va diplom oldi amaliyoti – amaliyot-tashkilotda ishga joylashish, bu malakasiz mutaxassisni ishga olish xavfini kamaytiradi [10-14].

Shuningdek, ish beruvchi universitet resurslaridan foydalanish imkoniyatini hamda o'z mutaxassislarini qayta tayyorlash va malakasini oshirishni tashkil etish imkoniyatini qo'lg'a kiritadi [15] Ushbu tizim alohida universitetni o'z ichiga olmaydi, biroq tarmoq hamkorlik shartnomasi bilan birlashtirilgan bir nechta ta'lim muassasalari bo'lsa, unda universitet-ish beruvchilar-bitiruvchilar moduli doirasida tizimli ta'sir ko'paymoqda. Bundan tashqari, bunday hamkorlikning ettita yo'nalishi mavjud:

1. Ta'lim sohasidagi hamkorlik(mavjud dasturlar doirasida mutaxassislarni birgalikda tayyorlash, yangi ta'lim dasturlarini yaratish va amalga oshirish, hamkor universitet ish beruvchilaridan barcha turdagi amaliyotlarni o'tkazish, o'qituvchilarni alohida kurslarni o'qishga taklif qilish, talabalar va oliy o'quv yurtlari bitiruvchilari o'rtasida bilim almashish
2. Ishga joylashish va martaba sohasidagi hamkorlik (agar bir nechta universitetlar va ularning korxonalari ushbu hamkorlikka jalb qilingan bo'lsa, bu ta'sir bir necha bor ortadi, ta'lim muassasasining obro'si oshadi, bitiruvchilar o'rtasida raqobat bo'ladi).
3. Axborot texnologiyalari sohasidagi hamkorlik (oliy o'quv yurtlarining yagona axborot resurslaridan foydalanish, qayta tayyorlash va malaka oshirish masalalarini hal qilish uchun onlayn texnologiyalardan foydalanish imkoniyati).
4. Menejment va rivojlanish sohasidagi hamkorlik (umumiy individual aniq vazifalarni hal qilish uchun vasiylik kengashlari bilan hamkorlik qilish imkoniyati, individual ta'lim dasturlarini professional akkreditatsiya qilishda professional jamoalarning ishtiroki, universitetlar va hamkor korxonalarni rivojlantirish uchun kraudsorsing texnologiyalaridan foydalanish;

5. Qulay tarmoq muhitini shakllantirish sohasidagi hamkorlik universitetlar, kasb-hunar obrazi, tarmoq assotsiatsiyalarida oliy o‘quv yurtlari vakillarining ishtiroki, vazirliklar va kasb-hunar uyushmalarini ta’lim vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan o‘quv rejalarini o‘zgartirishga jalb qilish bo‘yicha qulay jamoatchilik fikrini shakllantirish uchun qo‘shma dasturlarni ishlab chiqishni o‘z ichiga oladi. va hokazo [16-19].

6. Ishlab chiqarish kooperatsiyasini tashkil etish sohasidagi hamkorlik universitetlarda korxonalarining ilmiy-ishlab chiqarish markazlarini tashkil etish, hamkor universitetlarni jalb qilish, muayyan korxonalarda universitet ilmiy-tadqiqot laboratoriyalarini tashkil etish, ayrim biznes-jarayonlarni oliy o‘quv yurtlariga autsorsingga o‘tkazish, universitetlarda konsalting markazlarini tashkil etishni nazarda tutadi.

Xulosa qilib aytganda, tizimning alohida tarkibiy qismlari o‘rtasidagi hamkorlikni yangi narsa deb atash mumkin emas, ammo hozirgi vaqtda u umumiy maqsadga ega bo‘lgan aniq vazifalarni hal qilish uchun – ta’lim muassasasining obro‘ - e’tiborini oshirish va bozor talablariga va har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasiga mos keladigan mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshirish uchun yanada maqsadli, tuzilgan bo‘ladi [20-22].

Xususiyl tadbirkor bu haydovchilarning tarif stavkalari transport turiga qarab farqlanadi (avtomobillarning yuk hajmiga, umumiy uzunligiga qarab uchta avtomobil guruhi uchun).

Ta'mirlash-xizmat ko'rsatish va yordamchi ishchi avtotransport tarif tizimi olti qatorli tarif setkasi asosida qurilgan.

Ta'mirlash ishchilarining soatlik tarif stavkalari to'lov shakllariga, og'irligiga va mehnat sharoitlariga qarab farqlanadi. Mehnatning yuqori intensivligi tufayli ishchilardagi tarif stavkalari vaqtinchalik ish bilan band bo'lgan ishchilar stavkasidan taxminan 15% yuqori. Vaqti-vaqti bilan ishlaydigan ishchilar (omborxonalar, instrumental ishchilar) uchun soatlik tarif stavkalari o'rniga oylik ish haqi belgilanadi.

Korxonalar ushbu korxonada uzluksiz ish tajribasi, kasbiy mahorat, yanada samarali mehnat uchun rag'batlantirish uchun mustaqil ravishda rag'batlantiradilar.

Ishchilarning kasbiy mahorat darajasi mezonlari, masalan, avtomobillarni ta'mirlash bo'yicha chilangarlar: yuqori sifatli ishlarni ta'minlash, texnologik

intizomga qat'iy rioya qilish, rejalashtirilgan vazifalarni muntazam ravishda bajarish, maxsus murakkab ishlarni bajarish, yangi kasblar va tegishli funktsiyalarni o'zlashtirish va boshqalar.

Kasb mahorati uchun tarif stavkalariga ilgari tabaqalashtirilgan ustamalar: 12%, IV razryad - 16%, V razryad - 20%, VI razryad - 24%, tegishli tarif stavkasining III razryad ishchilari uchun ATK da muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda [23-25].

Ish haqi fondi tarkibi. Korxonaning ish haqi jamg'armasi ishlab chiqarish xarajatlarining elementlaridan biridir. Transport mahsulotlarini ishlab chiqarishning umumiy xarajatlarida uning o'ziga xos vaznini o'zgartirish xizmat ko'rsatish xarajatlarida jonli mehnat ulushining dinamikasini tavsiflaydi.

ATK xodimlarining daromadlari, ish haqidan tashqari, korxonaning mol-mulkiga aksiyalar va depozitlar bo'yicha dividendlar va foizlar, shuningdek, ijtimoiy va mehnat to'lovlari kabi to'lovlarni o'z ichiga oladi.

Xususiy tadbirkor haydovchi o'zining tajribasi ishni mustahkam egallashi tufayli mijozlarga optimal xizmat ko'rsatib daromadini oshiradi va bu daromadni ko'p qismi foyda sifatida unga rag'bat bo'ladi. Shunday qilib transport kichik biznes va xususiy tadbirkorligi faoliyatini rivojlantirish uchun [26-30]:

- xususiy tadbirkorligi faoliyatini qo'llab quvvatlash uni malakasini oshirishga yordam berish;
- xususiy tadbirkorligi faoliyatini rivojlantirish uchun unga asosiy vositasini yangilash jarayoniga yordam berish;
- unga zarur resurslarni sotib olishda yagona operator tomonidan unga zarur resurslarni xarid qilishda ko'maklashish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akbarjon, Gaffarov Makhamatzokir METHODS OF PASSENGER TRANSPORT LOGISTICS DEVELOPMENT IN THE CITY // Бюллетень науки и практики. 2020. №11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/methods-of-passenger-transport-logistics-development-in-the-city> (дата обращения: 24.11.2022).
2. Саримсаков Акбар Муминович ПУТИ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПАССАЖИРСКОМ ТРАНСПОРТЕ // Universum: технические науки. 2021. №10-2 (91). URL:

- <https://cyberleninka.ru/article/n/puti-razvitiya-kommunikatsionnyh-tehnologiy-v-passazhirskom-transporte> (дата обращения: 24.11.2022).
3. Насиров, И. З., & Уринов, Д. О. (2021). Технология получения экологически чистого топлива для автотранспорта. Научно-технический журнал НАМИЭТ (Наманган муҳандислик технология институти илмий-техника журнали), Наманган: НамМТИ, 188-193.
 4. Nasirov Ilham Zakirovich , Rakhmonov Khurshidbek Nurmuhammad ugli , Abbasov Saidolimkhon Jaloliddin ugli. (2022). Tests Of The Braun Gas Device. Journal of Pharmaceutical Negative Results, 1545–1550. <https://doi.org/10.47750/pnr.2022.13.S08.185>.
 5. К.А.Турсунметов., Ф.Султонова «Тарози тошларининг яратилиш тарихи». Фан ва жамият журнали 2022/3
 6. К.А.Турсунметов., Ф.Султонова Физика фанининг шаклланишида Осиё алломаларининг ўрни. Наманган муҳандислик технология институти ФИЗИКА-2022 Форум 3 октябрь 2022 йил.
 7. G.Komolova. “Hosilani ketma-ketlikdagi ba’zi masalalarni yechishga tadbiq’i.” “O’ZBEKISTON VA AVTOMOBIL SANOATI: FAN, TA’LIM VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASI” xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, 386-389 betlar, AndMI.
 8. Комолова Гулхаё, Халилов Муродил, “Stages of drawing up a mathematical model of the economic issue ”, Journal of ethics and diversity in international communication. Испания -2022.
 9. То’учиёев.Ш.Ш, &. А. (2022 г.30-апрел). БА’ЗИ NOAN’ANAVIY MASALALARNING YECHIMLARI. Eurasian Journal of Mathematical Theory and Computer Sciences, стр: 65-68.
 10. Sarimsakov Akbarjon, Gaffarov Makhamatzokir METHODS OF PASSENGER TRANSPORT LOGISTICS DEVELOPMENT IN THE CITY // Бюллетень науки и практики. 2020. №11. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/methods-of-passenger-transport-logistics-development-in-the-city> (дата обращения: 24.11.2022).
 11. Саримсаков Акбар Муминович ПУТИ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПАССАЖИРСКОМ ТРАНСПОРТЕ // Universum: технические науки. 2021. №10-2 (91). URL:

- <https://cyberleninka.ru/article/n/puti-razvitiya-kommunikatsionnyh-tehnologiy-v-passazhirskom-transporte> (дата обращения: 24.11.2022).
12. Gafforov Mukhammadzokir, Tursunboyev Murodjon LOGISTIC MANAGEMENT OF URBAN PUBLIC TRANSPORT // Бюллетень науки и практики. 2021. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/logistic-management-of-urban-public-transport> (дата обращения: 24.11.2022).
 13. Gafforov Mukhammadzokir, Akromaliyev Otkir DIGITALIZATION OF CUSTOMS DUTIES // Бюллетень науки и практики. 2021. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/digitalization-of-customs-duties> (дата обращения: 24.11.2022).
 14. Rahmatullo Rafuqjon o'g'li Rahimov (2022). Avtomobil transportida tashuv ishlarini amalga oshirishda harakat xavfsizligini ta'minlash uslublarini takomillashtirish yo'llari. ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ, 750-754.
 15. Zakirovich, N. I., Muminovich, S. A., Mirzaahmadovich, T. U., & Toshtemirovich, G. M. Tests of a reactor for supplying hydrogen and ozone to an internal combustion engine. International Journal of Early Childhood Special Education (INTJECSE) ISSN, 1308-5581.
 16. Мирзаев Қахрамонжон Султонович 2022/5/25 Илм-фан, маданият, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари ҳамда уларнинг иқтисодийта татбиқи. Андижон машинасозлик институти ва Воронеж Давлат техника университети, 299-303 б.
 17. Қ.С.Мирзаев ва Ҳ.Қ.Ахмаджонова 2022/4/22 Автомобилларга оид мутахасисликларда тахсил олаётган талабаларда экологик билим ва маданиятни шакллантиришда, янги педагогик технологиялардан фойдаланиш масалалари, Инновационные подходы к современной науке. Российский университет Дружбы народов. Москва, Том-3, №3, 68-70 б.
 18. Shodmonov Sayidbek Abduvayitovich, Abbasov Saidolimxon Jaloliddin o'g'li, & Xomidov Anvarbek Axmadjon o'g'li. (2022). RESPUBLIKAMIZDA YUKLARNI TASHISHDA LOGISTIK XIZMATLARNI QO'SHNI RESPUBLIKALARDAN OLIB CHIQISH VA RIVOJLANTIRISH OMILLARI . JOURNAL OF NEW CENTURY

-
- INNOVATIONS, 9(1), 83–90. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/new/article/view/1970>
19. Аббасов Саидолимхон Жалолиддин угли, Шодмонов Сайидбек Абдувайитович, & Хомидов Анварбек Ахмаджон угли. (2022). ОЦЕНКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДОРОДСОДЕРЖАЩИХ СОСТАВНЫХ ТОПЛИВ В ДВИГАТЕЛЯХ ВНУТРЕННЕГО СГОРАНИЯ. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS, 9(1), 101–108. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/new/article/view/1972>
20. Рахмонов, Х. Н., & Насиров, И. З. (2021). Обогащение синтез газом топливоздушнoй смеси ДВС. In Матер. Международной научно-практической конференции "Современные технологии: проблемы инновационного развития и внедрения результатов (5 августа 2021 г.)". Петрозаводск: МЦНП "Новая наука" (p. 21).
21. Шодмонов С. А., Ортиков С. С., Abdiraxmonov R.A International jurnal for innovative Enjineering and Management Research Хиндистон Hyderabad 2021 THE RESULTS OF LOBORATORY STUDIES CONDUCTED TO DEVELOP THE TECHNOLOGIY OF RESTOROTION OF SHAFTS March-2021, Volume 10, Issue 03, Pages: 402-404. <https://ijiemr.org/downloads/Volume-10/ISSUE-3> 3 0.33 ball
22. Хомидов, А. А., Шодмонов, С. А., & кизи Турғунова, Г. А. (2022). Определить Поток Пассажиров В Районе Города. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 12, 79-87. <https://periodica.org/index.php/journal/article/view/269>
23. Носиров, И. З., & Умаров, А. А. (2014). Озонная смесь для двигателя внутреннего сгорания. Вестник АСТА Туринского политехнического университета в городе Ташкенте, (4), 55-59.
24. Насиров И.З., Тешабоев У.М. Высокоэффективный реактор с электролизёром для двигателя внутреннего сгорания // Просвещение и познание. 2022. №1 (8). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vysokoeffektivnyy-reaktor-s-elektrolizyrom-dlya-dvigatelya-vnutrennego-sgoraniya> (дата обращения: 23.11.2022).
25. N.I.Karimxadjaev I.B.Erkinov G.A.Turgunova (2021) “Development of the foundation of integrated methods of teaching the oretical knowledge in the

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Ottawa Canada on December 10th, 2022.

www.conferencezone.org

- distance education system using information technology” “Proceedings of ICRAS-2021 International Conference, 52-55.
26. T.O.Almataev G.A.Turgunova (2021) “Plastics in automotive industry” journal of innovations in scientific and educational research volume-1, issue-7 (part-1, 30-october), 16-24.
27. Г.А.Тургунова (2021) “Бринелл усулида материал қаттиқлигини аниқлаш жараёни таҳлили” “Интернаука” часть 6, 31-34.
28. A.A.Xomidov . XAVFSIZLIK YOSTIQCHASI TURLARI. “ИРТЕРНАУКА” Научный журнал, №22(198) Часть 5, 9-12 ст.
29. Xomidov, AA, Abdurasulov, MSh . YO’LOVCHI VA YUK TASHISH SHARTNOMASI VA UNING MAZMUNI, MOHIYATI. “ИРТЕРНАУКА” Научный журнал, №45(221) Часть 3, 98-99 ст,
30. Xomidov, A.A., Abdirahimov, A.A. (2021). TRANSPORT LOGISTIKASIDA ZAHIRALAR VA OMBORLASHTIRISH. Internauka,(45-3) , 100-103.